

Кравчук Олександра
Науковий керівник – Королук О. М.,
кандидат педагогічних наук

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ В ШКОЛІ

Питання організації самостійної роботи учнів завжди привертало увагу науковців і педагогів-практиків. Ще філософи античності – Арістотель, Геракліт, Демокріт, Конфуцій, Платон – вважали самостійність визначальною в процесі навчання і стверджували, що розвиток людини відбувається якісно лише в процесі самопізнання, самостійного вдосконалення особистості.

Сучасна освіта зорієнтована на індивідуальний розвиток особистості, тому вчитель повинен формувати в учнів здібності до самореалізації і саморозвитку, цілеспрямовано виховувати самостійність, наполегливість, розвивати творчі здібності учня, що допоможе йому реалізувати власний потенціал.

Сьогодні, коли швидко розвивається наука, техніка, впроваджуються новітні технології, кожній людині, яка хоче реалізувати себе у фаховій діяльності, зробити кар'єру, доводиться увесь час оновлювати та поглиблювати свої знання, інколи, навіть, і переучуватися. Це можливо лише за наявності в неї умінь і навичок самостійної роботи. Тому одне з головних завдань вчителя математики – навчити учнів працювати самостійно.

У науково-педагогічних дослідженнях *самостійну роботу* найчастіше визначають як один із видів діяльності (навчальна, пізнавальна). Існують ще й інші формулювання, де самостійна робота – це: метод або прийом навчання; засіб засвоєння знань, набуття практичних умінь або засіб організації навчання; а також навчальне завдання, яке учень повинен виконати самостійно.

Аналіз наукових праць встановити важливі *ознаки самостійної роботи* учнів: 1) організовується викладачем і здійснюється під його керівництвом; 2) відбувається без прямої участі викладача; 3) мету роботи окреслює викладач; 4) учень повинен організувати власну діяльність; 5) головною метою її є розвиток самостійності особистості.

Після опрацювання значного обсягу наукових джерел із проблеми дослідження, вивчення досвіду роботи вчителів-практиків, можна сформулювати таке визначення: ***самостійна робота*** – це будь-яка, організована вчителем, активна діяльність учнів, спрямована на виконання

визначеної дидактичної мети в спеціально відведений для цього час; а також це навчальне завдання, яке повинен виконати учень.

Для того, щоб самостійна робота була продуктивною, сприяла виробленню в учнів навичок та звичок до самостійної праці, її потрібно належним чином організовувати [1, с. 7]. Зміст такої навчальної роботи, форми її виконання повинні викликати інтерес в учнів, бажання одержати результат.

Існують різні види самостійної роботи з математики. Наприклад, за *способом організації* розрізняють самостійну роботу учнів за зразком, за інструкцією, за алгоритмом, за схемою, із вказівками до розв'язування, завдання із послідовним виконанням, робота з проміжними записами, математичний диктант, лабораторна робота, коментовану самостійну роботу, роботу з навчальною літературою тощо [3, с. 4-5].

Різні види завдань для самостійної роботи, за висновками науковців, повинні характеризуватися наступними ознаками:

1) являти собою часткове або повне відтворення певного методу науки, яку вивчають;

2) спиратися на наявні теоретичні знання учнів і їх практичні вміння та навички;

3) мати чітку структуру, яка дозволяє програмувати розумові процеси й прикладні дії учнів, містити прийоми самоконтролю;

4) визначити конкретну мету, що стимулюватиме дії учнів;

5) містити новий, певною мірою складний, елемент знань, якими потрібно оволодіти самостійно;

6) передбачити практичні дії для виконання завдань, які можуть бути частково відомі або зовсім невідомі учням, і які їм належить обрати й правильно застосувати;

7) забезпечувати вчителю одержання зворотної інформації про розумові операції учнів та якість виконання цих завдань [2, с. 20].

Спостереження за практикою організації самостійної роботи під час педагогічної практики, аналіз результатів виконання учнями різних видів робіт дозволяють виділити певні недоліки в здійсненні процесу навчання математики в школі:

- відсутність системи в організації самостійної роботи. Найчастіше вони випадкові як за змістом, так і за кількістю, за формою;

- рівень пропонованої самостійності не відповідає навчальним можливостям учня; не завжди дотримується індивідуальний підхід у доборі завдань;

- самостійні роботи одноманітні, їх тривалість не є оптимальною для даного класу.

Таким чином, плануючи самостійну роботу вчитель математики повинен враховувати рівень підготовки кожного учня, тобто диференціювати самостійну роботу. І вже в залежності від цього організовувати самостійне навчання учнів.

Отже, самостійна робота є важливою складовою освітнього процесу. Досягти мети навчання математики в сучасній школі можливо лише тоді, коли самостійна робота учнів є планомірною і відбувається систематично.

Література

1. Зайсенко І. В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. – Чернігів: Деснянська правда, 2003. – 528 с.
2. Королюк О. М. Організація самостійної роботи студентів технічного коледжу: метод. посіб. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2006. – 94 с.
3. Туровская Л. В. Самостоятельные работы на уроках математики как средство развития творческой активности учащихся: метод. реком. – К.: РНМК по ССО, 1985. – 31с.